

ситуації вводять їх у реальні типові умови соціальної взаємодії та професійних проблем. Варто наголосити на тому, що змодельовані під керівництвом викладача ситуації сприймаються не так несподівано чи болісно для студента, як життєві професійні реалії, а тому дозволяють осмислити їх природу, особливості та окреслити шляхи їх корекції чи профілактики у подальшому. У цілому ж організація таких занять є сприятливою базою для розвитку дієвих мотивів засвоєння знань та професійних умінь та навичок, які сприятимуть конструюванню позитивного життєвого простору студентів та їх успішній фаховій діяльності у майбутньому.

Література:

1. Балл Г.А. Понятие адаптации и его значение для психологии личности. *Вопросы психологии*. 1989. №1. С.92–99.

2. Гайденок В. Соціальна адаптація як передумова життєвого успіху. *Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: Наук.збірник*. К., 2000. С.111–137.

3. Гончаренко Ю.В. Вивчення життєвого простору особистості: філософсько-психологічний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2016. Вип. 1. С. 130–134

4. Малихін О. В., Павленко І.Г., Лаврентьєва О.О. Методика викладання у вищій школі. Київ: КНТ, 2014. 262 с.

5. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи. К.: Каравела, 2008. 352 с.

6. Семиченко В.А. Психология деятельности. К.: Издатель Эшке А.Н., 2002. 248с.

7. Семиченко В.А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека. К. Миллениум, 2004. 521 с.

8. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. К. : ДП Спеціалізоване видавництво «Либідь», 2003. 376 с.

9. Чайкіна Н.О. Професійна адаптація практичних психологів на різних етапах професіоналізації. *Наукові студії з вікової та практичної психології*. Полтава, 2018. С.232-250.

ОСОБЛИВОСТІ РОЛЬОВИХ ОЧІКУВАНЬ ЩОДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ ЖІНОК ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ ГОТОВНОСТІ ДО ШЛЮБУ

Карпова І.С.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
ilonka.ka8806@gmail.com*

Актуальність проблеми. В сучасному світі, де спостерігаються різкі зміни статевих та гендерних ролей, змінюються засади функціонування подружніх пар, питання розподілу рольових позицій у сім'ї та їх зв'язку з готовністю жінок до шлюбу набувають особливого значення та актуальності.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що молодята часто зазнають труднощів, обумовлених їх психологічною невідповідністю: низьким рівнем

психологічних знань, не сформованістю якостей сім'янина, невмінням вирішувати міжособистісні проблеми, нездатністю проявляти взаємоповагу, турботу. Все це викликає у них незадоволення, розчарування, невпевненість у собі, небажання разом з партнером налагоджувати сімейні взаємини.

Готовність до сімейного життя висвітлена в працях Т.В. Говорун, О.А. Дніпрова [1], І.В. Гребеннікова, З.Г. Кісарчук, В.А. Сисенка, М.Г.Стельмаховича. Необхідність дослідження рольових очікувань у сімейному житті та готовності до шлюбу жінок обумовлена тим, що, з одного боку, у психологічній науці накопичений значний обсяг теоретико-емпіричних знань про сучасну сім'ю (А.Я. Варга, С.І. Голод, К.В. Седих [2], О.Є. Фальова [3], Д.В. Штриголь [4], Є.Г. Ейдемільер, В.В. Юстіцкіс), а з іншого боку – відсутні дані про те, як пов'язані рольові очікування та готовність до шлюбу у жінок в умовах соціальних трансформацій.

Мета роботи – описати результати емпіричного дослідження рольових очікувань щодо сімейного життя жінок із різним рівнем готовності до шлюбу.

Методика та організація дослідження. Для діагностики рольових очікувань щодо сімейного життя жінок із різним рівнем готовності до шлюбу пропонуються методики: Опитувальник «Рольові очікування і притягання у шлюбі» (А.М. Волкова), опитувальник «РЕА (розуміння, емоційне тяжіння, авторитетність)» (А. М. Волкова) та Тест-опитувальник готовності до сімейного життя (І.Ф. Юнда, Л.І. Юнда). Для дослідження нами була сформульована вибірка, до якої увійшли 64 жінки раннього дорослого віку.

Результати дослідження. У системі уявлень про гендерно-рольову поведінку у сім'ї значна частина (46%) досліджуваних схильна на низькому рівні особистісно ідентифікуватися з партнером. При цьому, третина досліджуваних (37%) мають установку на особистісну ідентифікацію з шлюбним партнером.

Значна частина досліджуваних не очікують від свого партнера вираженої активності у веденні домашнього господарства (43%) та не мають вираженої установки на активну батьківську позицію дружини у сім'ї (43%). Переважна більшість жінок очікують від свого шлюбного партнера вираженої соціальної активності у різних сферах життя (60%), як фактора, що сприятиме стабілізації шлюбно-сімейних відносин. Практично половина досліджуваних вважає, що їх партнер візьме на себе роль емоційного лідера в сім'ї у питаннях корекції психологічного клімату родини (46%), надання моральної та емоційної підтримки. Також, більшість жінок із досліджуваної вибірки (72%) очікує, що їх шлюбний партнер буде зовнішньо привабливий.

У домаганнях жінок, як компонента готовності до шлюбу, відносно власного сімейного життя найбільш вираженою є тенденція до зайняття активної позиції у суспільних і професійних справах (62%) та орієнтація до зайняття провідної позиції у підтримці емоційного благополуччя у сім'ї (44%). При цьому, майже половина досліджуваних не характеризуються вираженою орієнтованістю займатися вихованням дітей (45%).

Переважає більшість досліджуваних схильні до розуміння свого партнера (55%), не утрудняються в інтерпретації його поведінки, думок,

почуттів і намірів; оцінювати власного його як привабливого; бажають з ним спілкуватися, мати справу та відчувають терапевтичний вплив від контактів із ним.

Нами порівняно показники рольових домагань жінок із різним рівнем готовності до шлюбу. Жінки з низьким рівнем готовності до шлюбу більше схильні очікувати від партнера участі у вихованні дітей ($\chi^2=13,55$, $p \leq 0,01$) та зайняття лідируючої емоційної позиції, порівняно з іншими досліджуваними. А досліджувані із високим показником готовності до сімейного життя більше схильні приймати на себе відповідальність за виховання дітей ($\chi^2=27,4$, $p \leq 0,01$).

У системі шлюбних домагань жінок серед двох груп досліджуваних виражене очікування власної активності у суспільній та професійній діяльності, що розцінюється як фактор укріплення родини. При цьому, досліджувані з високим рівнем готовності до шлюбу більше схильні до зайняття активної позиції у веденні домашнього господарства ($\chi^2=27,14$, $p \leq 0,01$) та надають значення власному вкладу у виховання дітей, порівняно з другою групою жінок, які більше схильні до зайняття ролі сімейного психотерапевта та надають значення власній привабливості.

Більшість жінок з високим рівнем готовності до шлюбу орієнтовані на виражене розуміння свого партнера ($\chi^2=24,56$, $p \leq 0,01$) та емоційно тяжіють до встановлення контактів із ним ($\chi^2=21,56$, $p \leq 0,01$). При цьому, вони достатньо авторитетні у майбутніх сімейних стосунках ($\chi^2=10,28$, $p \leq 0,01$), що властиво більшості досліджуваних. Натомість, більшість жінок з низьким рівнем готовності схильні до недиференційованого сприйняття особистості партнера, мають ускладнення в інтерпретації його думок, почуттів та вчинків.

Висновки. Отже, рольові очікування жінок визначають їх рівень готовності до шлюбу. Жінки із високим рівнем готовності до шлюбу, справді, більше схильні до розуміння і поваги партнера, ідентифікації з ним, орієнтовані на ведення господарства та очікують від партнера активності у вихованні дітей, емоційного контакту з партнером, емоційно тяжіють до партнера. Натомість, жінки із низьким рівнем готовності до подружнього життя, дійсно, характеризуються зниженими показниками ідентифікації з партнером, емоційно від нього дистанціюються, не прагнуть його розуміти, очікують від нього активності у веденні домашнього побуту.

Література:

1. Дніпрова О.А. Трансформація подружніх стосунків у молодих сім'ях. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки.* 2018. № 1 (15). С.21–25.
2. Седих К.В., Зозуль Т.В. Сексуальність: психологія, біологія, культура: навчальний посібник. Полтава : Астрія, 2021. 246 с.
3. Фальова О.Є. Структура сімейної взаємодії. *Медична психологія.* 2016. №1. С.15–18.
4. Штриголь Д.В. Узгодженість сімейних настанов у парах на ранніх етапах становлення сім'ї. *Психологія і особистість.* 2013. №2. С. 104–116.